

Jerzy Radziwiłł: Egy hajléktalan átmeneti szálló és kiléptető lakások összehasonlító kutatása

Az [előadás](#) 2016. február 18-án hangzott el

Jerzy Radziwiłł egy lengyel civil szervezet, a Kamilliánus Szociális Misszió felkérésére, külső szakértőként végzett összehasonlító kutatást az intézmény hajléktalan átmeneti otthonának illetve a kiléptető lakás program költségeivel, sikerességi mutatóival kapcsolatban.

A Kamilliánus Szociális Misszió Varsóban több hajléktalan ellátó intézményt működtet – 100 férfi számára átmeneti szállót, szabadidős elfoglaltságokat kínáló nappali központot, utcai munkát, és kiléptető lakásokat. A kiléptető lakásokban egyidejűleg 30 férfit tudnak 8 lakásban elszállásolni maximum két évre. Az átmeneti szálló azon lakói jelentkezhetnek a kiléptető lakásokba, akiknek legalább három hónapja van a lakhatás költségeit biztosító rendszeres munkájuk, motiváltak, és sikeresen zártak valamilyen terápiás együttműködést (pl. képesek kontrollálni a viselkedésüket, szenvedélybetegségüket). Mivel a lakások a Varsói Önkormányzat tulajdonában állnak, az önkormányzat feltételrendszerének is meg kell felelniük: a jövedelmük kb. 250 – 420 euro között legyen (ez a szociális bérlakásra jogosultság jövedelmi sávja) és legyen varsói állandó bejelentett lakcímük. A kiléptető lakás a külső lakáspiac és a szálló között szeretne hídként szerepelni: itt megtanulhatják a lakók, hogyan kell lakásban élni, a lakhatást fenntartani, a helyi közösség részeként. A lakókkal egy főállású szociális munkás foglalkozik, továbbá igénybe vehetik a szállón dolgozó multidiszciplináris team (pszichológus, addiktológus, álláskeresési tanácsadó, jogász) segítségét. A program bizonyítottan segíteni tudott a lakóknak a továbbköltözésben (akár a saját jogú szociális bérlakáshoz jutásban), s egyben férőhelyeket szabadított fel a szállón mások számára.

Kik nem vehetnek részt a kiléptető lakás programban?

- akiknek nincs elégséges jövedelme
- akik a jogszabályok értelmében nem jogosultak önkormányzati vagy szociális bérlakásra
- családok, párok, gyermekesek

A kutatás részeként 2013-2014-ben interjúkat készített mindkét szállástípus lakóival és munkatársaival, valamint összehasonlította a két szolgáltatás költségeit és eredménymutatóit.

A kutatás eredményei

Lakhatás szempontjából elmondható, hogy bár a kiléptető lakásokban is a legritkább esetben élhet valaki egyedül egy szobában, mégis nagyobb az egy főre jutó négyzetméter (15nm), jobb minőségű a lakhatás (bútorok és berendezés állapota, kevesebben használnak egy fürdőszobát, stb.). Bár a szociális munka és egyéb támogatás nem tér el a szállón végzett szociális munkától, hangsúlyosabb szerepet kap az önkormányzati illetve szociális bérlakáshoz való hozzájutás támogatása.

A szolgáltatások kiadásait vizsgálva a valós költségek alapján egy olyan helyzetet modellezett, ahol a lakásban élők száma megduplázódik (a gazdaságos üzemeltetés érdekében), vagyis 60 kiléptető lakásban élő ügyféllel kapcsolatos költségeket hasonlított össze 100 hajléktalan szállós férőhellyel. Eredményei meglepően azt mutatják, hogy a kiléptető lakások közel azonos költséggel működtethetők, mint a szállók – ha pedig azt is megnézzük, hogy a szállókra mennyit *kellene* fordítani (pl. az épületek és a berendezések felújítására, karbantartására), a kiléptető lakások alacsonyabb költséggel működtethetőek.

Tanulságok

- a magánpiacról is sikerült lakásokat bevonni
- valamiért sokkal kevesebb jelentkező van, mint amennyi az ideális lenne pénzügyi szempontból
- a program elején akár hárman is lakhattak egy szobában, és akár hatan egy lakásban – ez azért kicsit túlzás, és javasolta, hogy mindenkinek saját szobája lehessen
- ugyanakkor jó dolog az, ha többen élnek egy lakásban, mert „nem jó az embernek egyedül”
- a legtöbben a házirend megsértése miatt lettek eltanácsolva – elsősorban azért, mert a szociális munkás rajtaütésszerű látogatásai során ittasak voltak
- minél nagyobb a lakók között a fluktuáció, annál többet kell a szervezetnek fizetnie az épp üresen álló szobák/ágyak miatt
- a bérleti díjat hó elején érdemes beszélni, és nem kellene visszaadni belőle annak, aki a házirend megsértése miatt távozott hó közben

Javaslatok

- minden, a feltételeknek megfelelő hajléktalan embert kiléptető lakásban kellene elszállásolni, nem pedig szállón
- ha minden hajléktalanellátó szervezet azonosulna ezzel a módszerrel, lényegesen több lakásra lenne szükség
- szélesíteni kellene a bevonhatók körét:
 - alacsonyabb jövedelműek (természetesen ennek költségvonzata lenne a fenntartó felé)
 - azok, akik nem jogosultak önkormányzati vagy szociális bérlakásra
 - gyermekes családok (egyedülálló szülők is)
 - azok számára, akik sosem lesznek képesek a teljesen önálló életre, hosszútávú lakhatást kínálni
- minden lakónak legyen saját szobája, de többen éljenek egy lakásban
- érdemes lenne kisvárosokban, vidéki környezetben is beindítani hasonló programokat, amelyek lehet, hogy az alacsonyabb bérleti díjak miatt költséghatékonyabbak lennének, illetve lehetnek olyan lakók, akik szívesebben élnének vidéken
- a pszichológust érdemes már a kiválasztás folyamatába is bevonni
- a segítői teambe be kellene vonni pszichiátert is
- nagyobb erőfeszítéseket kell tenni a társadalmi integráció érdekében
- akiknek hosszabb ideig van támogatásra szüksége, hosszabb időre kellene a szolgáltatást biztosítani
- a toborzást jobban meg kell szervezni, mert kevés a jelentkező – szorosabb együttműködés más hajléktalanellátó szervezetekkel
- legalább 60 lakó szükséges ahhoz, hogy a program gazdaságosan tudjon működni